

SLOVENSKI

Poročevalec

Direktor: Rudi Janžoba - Odgovorni urednik: Sergej Vojnjak - Tiska uskarna Slovenskega poročevalca...

Vračanje dolga - resen opomin delovnim kolektivom

V zvezi z odlokom Zveznega gospodarskega sveta o obračunu dohodkov gospodarskih organizacij in o izplačilu doseženih plačnih skladov je prinesla večerajšnja Borba uvodnik, iz katerega posnemamo naslednje: Kakor vemo, bodo morala vsa podjetja v začetku oktobra opraviti obračun svojega dohodka z Narodno banko...

V nasprotju s temi pa je 1613 podjetij izplačalo večji plačni fond, kakor so ga ustvarili. Pri teh podjetjih sta doseženi in izplačani plačni fond v razmerju 20,136.641.000 din proti 25 milijardam 354.092.000 din. Ta podjetja so jemala od banke večje akontacije na plače, kakor bi bila smela.

Po že navedenem odloku gospodarskega sveta bodo slednja podjetja morala vrniti razliko. O načinu tega vračanja govori dovolj jasno odlok in zato tega ne bi ponavljali. Vendar je treba omeniti, da bo prišlo v podjetjih, ki so izplačala na račun zaslužka več, kakor bi bila smela, gotovo do zelo živahnih razprav. Mnoga podjetja so n. pr. stremela za visokim plačnim skladom, čeprav niso imela za to nobene podlage, niti niso proizvajala dovolj poceni ali pa je bila kvaliteta njihovih izdelkov tako nizka, da jih niso mogli prodati. Tako so jim izdelki obležali v skladiščih, skupnost pa jim prizna kot družbeno koristno samo tisto delo, ki ga je tudi tržišče priznalo, to se pravi delo, izdelki katerega so šli v prodajo. Kontrola svobodnega tržišča je namreč neusmiljena. Deluje tako rekoč nepazno, toda na koncu nekega obračunskega razdobja pokaže prav natančno uspehe ali neuspehe dela posameznih kolektivov, in sicer v obliki družbene evidence pri Narodni banki. Neopravičeno stremljenje za visokim plačnim skladom, ne oziraje se na ostale proizvodne momente, ki vplivajo na ta sklad, je nedvomno tudi ostanek birokracije, ki gre danes, kjer ta še vlada, samo na škodo delovnih kolektivov. Cemu pa je treba pred kolektivi in njegovimi organi upravljanja prikrivati dejansko finančno stanje podjetij, pa čeprav je to stanje recimo neugodno? Mar ni bolj pošteno, če se delavcem in nameščencem v podjetju odkrito pove, da v tem ali onem mesecu iz raznih razlogov ni bilo mogoče ustvariti plačnega sklada? V primerih take iskrenosti bi delovni kolektivi nedvomno že v začetku ugotavljali vzroke za slabo poslovanje podjetja in bi tudi podvezeli vse ukrepe, da jih odpravijo. Dejstvo, da bodo torej morala podjetja, ki so izplačala delavcem in nameščencem za plače več, kakor bi smela, vrniti skupnosti svoj dolg, in določene finančne težave, ki bodo zaradi tega nastale, bodo izvoljene organe upravljanja nedvomno pripravile do tega, da bodo prihodnje bolj organizirali proizvodnjo in sploh skrbeli za to, da izboljšajo ekonomiko poslovanja. To bodo zahtevali od njih že delovni kolektivi sami, za katere so ti prvi pokazatelji družbene evidence pri Narodni banki dovolj resen nauk in opomin.

Ivan Pirečnik pride domov

Sodnik Clark vztraja na prejšnjem stališču - Pavla in Ivan Pirečnik pride v četrtek zvečer - Kaže, da so sodniki glasovali tako, kot drugače niso mogli

Ivan Pirečnik in njegova mati

Frankfurt, 29. sept. (Reuter). Apelacijsko sodišče ameriške visoke komisije je danes odločilo, da naj se 11-letni Ivan Pirečnik vrne svoji materi Pavli Pirečnik. Obrazložitev tega sklepa je podal sodnik Robinson, ki je skupaj s sodnikom Fulghumom glasoval proti predsedniku sodišča Clarku, ki je bil za to, da naj otrok ostane v Nemčiji. Predsednik sodišča Clark je zagovarjal svoje stališče s tem, da je branil naciste in govoril no težkem stanju v Jugoslaviji, kjer on ne bi hotel nikdar živeti. Ostala dva sodnika sta danes izjavila: »Ne bomo zavrnila matrine prošnje

samo zato, ker prebiva v državi, katere politična filozofija nasprotuje našemu mišljenju. Na zahtevo dr. Goričarja bo Ivan Pirečnik jutri ob 15. v

uradu za zaščito mladine v Kaslu izročeno materi. Pavla Pirečnik bo s sinom in dr. Goričarjem takoj odpotovala v Jugoslavijo ter bo prispela v Ljubljano v četrtek 2. oktobra ob 20.10.

Pravici je torej zadoščeno. S to odločitvijo pa je ameriško sodišče deloma popravilo slab vtis, ki ga je napravila prvotna odločitev. Stališče sodnika Clarka nas ne preseneča; svojo miselnost je dovolj jasno razgalil pri obeh obravnavah. Morda bi mu kazalo le sporočiti, da je njegova izjava smešna: Njega tudi nihče ne vabi, di bi živel pri nas. Zato ne more govoriti o tem, kaj bi on hotel in česa ne bi hotel.

Odločitev kazala le izjavi ostalih dveh sodnikov, iz katerih je jasno razvidno, da tudi njima ne gre popolnoma o račun dejstvo, da je treba spoštovati zakonitost, pa čeprav je pri sporu soudeležena oseba iz države »drugično politično filozofijo«. Morda bi njima bolj ugajala filozofija iz Hitlerjevega evangelija »Mein Kampf«. Človeku nehoti pride

na misel, da je vplivalo na sodnika pisanje tiska, ne samo našega, temveč tudi zahodnonemškega, francoskega, italijanskega - pa tudi ameriškega in jasno mnenje vsega sveta, ki je ogorčeno zahtevalo, naj se otrok vrne materi, ne pa njun smisel za pravičnost. Kaže, da sta glasovala tako, ker drugače že nista mogla. Po 11 dolgih letih pri tujih ljudeh pride torej mali Ivan domov. Prepričani smo, da bodo prebivalci, ki so nastali v Franciji, v njihovi moči, da se bo čimprej vživel v novo okolje in se v svojem rojstnem kraju čimbolje počutil.

Francoski parlamentarci v Ljubljani in Zagrebu

Ljubljana, 29. sept. Francoski parlamentarci, ki so na obisku v Jugoslaviji, so večeraj obiskali Bled, potem pa so se vrnili v Ljubljano. Na ljubljanski železniki postaji so francoske parlamentarce pozdravili predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije dr. Ferdo Kozak, podpredsednik vlade LR Slovenije dr. Marijan Brečelj in ministri dr. Jože Potrč. Trije člani francoske delegacije so iz Ljubljane odpotovali v Francijo, ostali člani pa z letalom v Zagreb.

Zagreb, 29. sept. Predsednik Sabora LR Hrvatske dr. Zlatan Sremac je priredil danes kosilo na čast članov francoske delegacije. Na kosilu so bili predstavniki sabora in vlade LR Hrvatske, nekateri ljudski poslanci in francoski konzul v Zagrebu. Klub poslancev Ljudske fronte je imel popoldne sestanke s francoskimi parlamentarci. Po sestanku so si člani francoske parlamentarne delegacije ogledali tudi zagrebški veleposjedstvo. V Zagrebu bodo ostali dva dni, potem pa se bodo vrnili v Francijo.

Bivši čilski minister na obisku v Jugoslaviji

Rio de Janeiro, 29. septembra. (Tanjug). Tajnik socialistične stranke Cileja in bivši minister za zdravstvo dr. Ivan Garafulić je odpotoval iz Santiaga na obisk v Jugoslavijo. Dr. Garafulić je jugoslovanskega rodu in je prvič obiskal Jugoslavijo 1947. V Rio de Janeiro je dr. Garafulić izjavil dopisniku Tanjuga: »Veselim se, da bom spet videl deželo svojih prednikov. To pot bi rad obiskal več krajev v Jugoslaviji ter se seznanil z razvojem zdravstvene službe in splošnim tehničnim razvojem.«

Odbor OZN za kolektivne ukrepe

New York, 29. septembra. Odbor Združenih narodov za kolektivne ukrepe poudarja v načrtu letošnjega poročila Generalni skupščini, da morajo biti stroški za kolektivno akcijo napadalnosti pravično razdeljeni. Odbor predlaga tudi, da se ustanovi poseben odbor za pogajanja, ki bi se s prizadetimi vladami neposredno dogovoril o vojaško-ekonomskem prispevku pri odporu proti napadalnosti. Poročilo priporoča, da bi se pri vseh kolektivnih dejanjih posluževali specializiranih agencij Združenih narodov ter izdelali stalen program za kolektivno udeležbo pri akcijah, za katere je spoznan, da so doseženi. Govorec o oblikah kolektivne akcije, izjavlja komite, da morajo države, članice OZN, prepovedati dobavljanje orožja in strateškega materiala napadalcu. Prepoved naj ne velja samo v primerih, ko že pride do napada, temveč tudi v primerih, ko je nevarnost za napad.

Odbor je priporočil tudi, da se nadaljuje proučevanje predloga generalnega sekretarja OZN Trygve Lija o zbiranju rezervnih sil Združenih narodov, ki bi jih uporabili za odpor proti napadalnosti. V odboru Združenih narodov za kolektivne ukrepe so zastopniki Avstralije, Belgije, Brazila, Burme, Kanade, Egipta, Mehike, Filipinov, Turčije, Velike Britanije, ZDA, Venezuele in Jugoslavije.

Kongres liberalnih strank

Strasbourg, 29. sept. (Reuter). Mednarodni kongres liberalnih strank je sprejel večeraj pet resolucij. Te resolucije med drugim zahtevajo liberalizem v mednarodni trgovini in prednostno tarifno politiko za Evropo in njene čezmorske posesti. To politiko naj bi sprejeli po posvetovanju s prizadetimi državami, to je z ZDA, državami Britanske skupnosti narodov in Južno Afriko. Kongres prav tako poudarja, da je smoter liberalnih strank združitve Evrope, zaradi česar tudi pozdravljajo ustanovitev evropske premogovne in jeklarske skupnosti ter predlog o ustanovitvi evropske politične skupnosti.

Vrnitev jugoslovanskih častnikov iz Turčije

Slovo v Carigradu - Komentar uglednega brazilskega dnevnika o jugoslovanskem obisku v Atenah in Ankari

Carigrad, 29. sept. (Tanjug). Od višjih častnikov Jugoslovanske ljudske armade, ki so sinoči po 5 dnevem bivanju v Turčiji odpotovali v Jugoslavijo, so se na carigradski postaji poslovili poveljnik carigradske garnizije general Suvad Kujas, višji častniki turške vojske, zastopnik carigradskega namestnika in jugoslovanski generalni konzul v Carigradu Gojko Zarković z osebjem poslanstva. Do turške meje sta jugoslovanske častnike spremljala jugoslovanski vojaški ataše v Ankari Adem Akamija in turški vojaški ataše v Beogradu Rasim Savaškan. Jugoslovanske častnike je pozdravilo tudi mnogo mešanov Carigrada. Generalni polkovnik Pavle Jakiš se je pred odhodom zahvalil zastopnikom turške armade, turškemu narodu in voditeljem za prisrčen sprejem, ki je bil prirejen jugoslovanskim častnikom v Turčiji.

Včeraj so si jugoslovanski častniki ogledali znamenitosti Carigrada. Konzul FLRJ v Carigradu Gojko Zarković je priredil včeraj na Bosporu kosilo na čast jugoslovanskih častnikov. Na kosilu je bil poleg zastopnikov turške vojske tudi carigradski namestnik g. Gekaj.

Glede na obisk jugoslovanskih višjih častnikov v Grčiji in Turčiji je priobčil ugledni brazilski časopis »Journal de Commercio« uvodnik, v katerem piše, da so razgovori v Atenah in Ankari utrdili sodelovanje med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo in da je bil njihov namen obramba pred napadalnostjo.

Sovjetska politika, piše časopis, ki se izraža tudi v tem, da sili ZSSR Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo, da morajo imeti velike kontingente vojske na vzlic bremenu, ki zaradi tega

teži njihova gospodarstva, je povzročila nezaupanje v vsej osrednji Evropi. Vendar pa nobena evropska država ne namerava napasti teh treh držav. »Sovjetska zveza ima v teh treh državah edini smoter, da si zagotovi topovsko hrano. Potemtakem je stvarna trditve, da bi Rusi nekega dne lahko uporabili te sile za napad. Jugoslovani pa se pripravljajo ter gledajo hladno in s samozaupanjem v prihodnost.« zaključuje časopis.

Maršal Tito izvoljen za delegata v Smederevski Palanki

Smederevska Palanka, 29. septembra. Na konferenci članov Komunistične partije jasiškega okraja v Smederevski Palanki je bil izvoljen za delegata za VI. kongres KPJ maršal Josip Broz Tito. Znano je, da so tovr. Tito kandidiral za delegata za kongres delavci tovarne »Dragoslav Djordjević-Goša«, v kateri je delal in je bil izvoljen za delavskega poverjenika leta 1926-27.

Tov. Edvard Kardelj - delegat komunistov v Kragujevcu

Kragujevac, 29. sept. - Na mestni partijski konferenci, ki se je udeležilo 278 delegatov, so obširno razpravljali o delu partijskih organizacij v borbi za dvig proizvodnje, za aktivizacijo čim širšega kroga ljudi pri delu ljudskih organov ter za politično in kulturno vzgojo delovnih množic. Na konferenci je bilo izvoljenih 8 delegatov za VI. kongres KPJ, med njimi tov. Edvard Kardelj, član politbiroja CK KPJ in Rado Nedeljković, član politbiroja CK KPJ Srbije.

V Nišu so izvolili za delegata tov. Moša Pijada

Niš, 29. sept. V nedeljo je bila v Nišu mestna partijska konferenca. Sodelovalo je 318 delegatov ter številni predstavniki ljudske oblasti in množičnih organizacij. Po razpravi o delu partijskih organizacij, ki so zabeležile velike uspehe, so izvolili 13 delegatov. Med drugimi je bil izvoljen za delegata Niša tudi član politbiroja CK KPJ tov. Moša Pijada.

Agrarna reforma v Braziliji

Rio de Janeiro, 29. septembra (Tanjug). Predsednik Brazilije Vargas je odobril navodila za izvedbo delne agrarne reforme ki jih je predlagala vladna komisija za agrarno politiko. V okviru teh navodil bo vladna komisija izdelala več zakonov o zaplemo neobdelanega zemljišča latifundij, o delovnih odnosih poljolarjev, kolonizaciji obsežnih neobjudenih področij ter o namakanju. V navodilih ni cmejitve glede velikosti posestev, pač pa priporočajo navodila samo zaplemo neizkoriščenega zemljišča na latifundijah, zlasti zemljišča v okolici velikih mest za boljše preskrbo prebivalstva. Vplivni brazilski časopis pozdravlja sklep predsednika Vargasa in piše, da je bila uvedba pravičnejših odnosov na vasi nadvse potrebna iz gospodarskih in socialnih razlogov. Pojavlja pa se odpor veleposestnikov in konservativnih krogov, tako da ni znano, kdaj in v kakšni obliki bo brazilski kongres sprejel predloge zakonov, ki mu bodo predloženi.

Stavka v ameriški letalski službi

New York, 29. septembra (UP). Nocoj bo začelo stavkati nad 330 letalskih mehanikov, ki so v službi ameriške letalske družbe »Transworld Overseas«. Zaradi tega bodo ustavljeni vsi oceanški poleti z letali te družbe ter 65 odstotkov poletov na domačih progah. Letalski mehaniki bodo stavkali, ker hočejo s stavko podpreti zahteve za zvišanje plač. Predlog arbitražne komisije, ki jo je imenoval predsednik Truman, da bi se jim plače zvišale za 10 odstotkov, so zavrnili kot nezadovoljiv.

Prebivalstvo koprškega okraja noče nič slišati o Italiji

S partijske konference koprškega okraja

Koper, 29. sept. Včeraj je bila v Izoli tretja partijska konferenca za koprski okraj. Izvoljeni so bili delegati, ki bodo kot gosti zastopali komuniste tega okraja na VI. kongresu KPJ. Razen velikega števila delegatov so bili na konferenci tudi član CK KPJ Boris Ziherl, poveljnik vojaške uprave JLA polkovnik Miloš Stamatović, svetnik zvezne vlade pri vojaški upravi JLA ing. Pavle Zaucer, svetnika vlad LR Hrvatske in LR Slovenije Franc Perovski in Vanja Vranjič ter gosti iz Trsta. Politični tajnik okrajnega komiteja Partije Julij Beltram je poročal o enoletnem delu komunistov tega okraja, katerih število se je od lani do danes povečalo za več kot 400.

Potovanje avstrijskega kanclerja in zunanjega ministra

Dunaj, 29. sept. (Tanjug). Iz dunajskih vladnih krogov se je zvedelo, da bo v kratkem odpotoval v Bruselj kancler Figl na povabilo belgijske vlade, medtem ko bo zunanji minister dr. Gruber obiskal Bonn.

Večina hiš mora dobiti nove tablice

V prihodnjih tednih bodo občinski ljudski odbori in lastniki zgradb morali urediti hišno numeracijo. Najprej bodo določili imena krajev oziroma naselij, nato pa dopolnili in poenostavili dosežani način oštevilčenja hiš. V ta namen je izdal Svet za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti pri vladi LR Slovenije poseben pravilnik, ki so ga že prejeli vsi občinski ljudski odbori.

Točne oznake hiš in krajev ne zahtevajo samo javne akcije, kakor nameravani popis krajev in ljudsko šteje, ki bo v marcu prihodnje leto, temveč tudi zunanje lice krajev, posebno se mest in tujsko prometnih središč. Tujemu človeku je treba vsakega omogočiti, da se hitro orientira in najde čim lažje urad, ustanovo, podjetje, hišo, družino ali človeka, o katerem ve samo točni naslov. Zato mora imeti vsaka hiša svojo številko in ime kraja v katerega spada. To je potrebno končno tudi za domačine same. Kolikokrat so sedaj ljudje v stiski, ker pogosto ne vedo za svoj lastni naslov, niti za točno ime kraja svojega rojstva ali smrti, delovnega mesta in podobno. Gre torej za stvar, ki je v vseh količkah civiliziranih državah nedvomno zelo pomembna.

To dokaj težko nalogo prevzemajo občinski ljudski odbori, ki bodo ob pomoči vaških odborov sestavili posebne sezname hiš in njihovih lastnikov. Na hišah iste vasi imamo še danes tablice s slovenskim in nemškim imenom kraja: Lohica — Lohitschitz (v celjskem okoljskem okraju).

Na hišah iste vasi imamo še danes tablice s slovenskim in nemškim imenom kraja: Lohica — Lohitschitz (v celjskem okoljskem okraju).

Kongres Sindikata uslužbencev rečnega, cestnega in letalskega prometa

Beograd, 29. sept. Na tretjem kongresu sindikata delavcev in uslužbencev rečnega, cestnega in letalskega prometa, ki se je začel včeraj v Beogradu, so ugotovili, da so delovni kolektivi teh prometnih panog dosegli navzlic težavam, ki jih povzročajo informbirojske države, pomembne uspehe pri izpolnjevanju planskih nalog. Devdeset delovnih kolektivov rečnega, cestnega in letalskega prometa je izpolnilo do konca leta 1951 svoje petletne plane. Transportna podjetja v LR Makedoniji so izpolnila petletni plan v cestnem prometu do 29. novembra lani. Delovni kolektivi teh prometnih panog so si med drugim in tretjim kongresom priborili v socialističnem tekmovanju 34 zastav zvezne in republiških vlad, 29 zastav zvezne sindikatov ter bili nagrajeni z več kot 6 milijoni dinarjev. Za udarnike je bilo razglašeno okrog 9000 delavcev.

Rezultati dobrega dela so se pokazali ne le pri izpolnjevanju proizvodnih nalog, ampak tudi pri zniževanju proizvodnih stroškov in izkoriščanju notranjih materialnih rezerv in delovne sile. Samo 13 podjetij rečnega, cestnega in letalskega prometa bo prihranilo po izdelanih kalkulacijah približno 430 milijonov dinarjev. Pri tem se zlasti odlikuje mestno prometno podjetje v Beogradu, ki pričakuje prihranek 250 milijonov din.

Kongres je razpravljalo o osnutku novega statuta, nalogah sindikalnih organizacij in delavskih svetov v delovnih kolektivih. Izvoljen je bil tudi nov centralni odbor.

Novinarji so se zlasti odlikovali pri izpolnjevanju planskih nalog. Devdeset delovnih kolektivov rečnega, cestnega in letalskega prometa je izpolnilo do konca leta 1951 svoje petletne plane. Transportna podjetja v LR Makedoniji so izpolnila petletni plan v cestnem prometu do 29. novembra lani. Delovni kolektivi teh prometnih panog so si med drugim in tretjim kongresom priborili v socialističnem tekmovanju 34 zastav zvezne in republiških vlad, 29 zastav zvezne sindikatov ter bili nagrajeni z več kot 6 milijoni dinarjev. Za udarnike je bilo razglašeno okrog 9000 delavcev.

Gospodarske vesti

Donos vinogradov v Vojvodini. Letošnja suša je vplivala tudi na donos vinogradov v Vojvodini. Računajo, da bo letina za 40% slabša od lanske, vendar bo grozdje po kvaliteti mnogo boljše.

Slab pridelek sladkorne pese. Te dni bo začela obratovati tovarna sladkorja v Zupanji. Letošnji pridelek bodo lahko predelali v približno dveh mesecih. Pridelček sladkorne pese bo za okrog 70% manjši, kakor je bil lani, ko so pridelali na hektar povprečno 193 stotov sladkorne pese.

Zmanjševanje proizvodnih stroškov v premovalniški Bošni in Hercegovini. V kakanjskem premovalniškem revirju pričakujejo, da bodo lahko znižali porabo materiala za 140 dinarjev pri toni izkopanelega premoga. Razen tega mežajo, da bodo zaradi večje produktivnosti lahko znižali tudi plačni fond, ki je bil doslej potreben za tono nakopanelega premoga, in sicer za 30 dinarjev pri vsaki toni. V premovalniški Breza bodo zmanjšali materialne stroške za 120 dinarjev, stroške za plače pa za 19 dinarjev pri toni. Tudi v premovalniški Titov v Banovičih bodo znižali materialne stroške za okrog 65 dinarjev, v Zenici za 45 dinarjev, v premovalniški Kreka pa za 27 dinarjev pri toni izkopanelega premoga. V vseh teh premovalniških bodo zaradi večje produktivnosti lahko znižali tudi plačni fond, ki je bil doslej izdan za tono nakopanelega premoga. Samo v premovalniški v Kaknju bodo tako zmanjšali proizvodne stroške, pričakovane za prihodnje leto, za okrog 130 milijonov dinarjev.

Novo tovarno sladkorja v Zahodni Nemčiji. Najmodernejša nemška tovarna sladkorja v Ochsenufuru ob Meni, katere gradnja je stala 30 milijonov mark, bo začela obratovati v drugi polovici oktobra. Tovarna bo pri rednem obratovanju lahko dnevno predelala 2400 ton sladkorne pese. Ko jo bodo po lahko zalagali z večjimi količinami sladkorne pese iz Južne Nemčije, pa bo lahko predelala na dan tudi 3600 ton sladkorne pese.

Predlog za diskusijo

PLAČLJIVO V 8 DNEH, SICER...

Kdo se ne spominja uredbe o medsebojnem plačevanju v gospodarstvu? Po tej uredbi bi moralo plačati podjetje-kupec naročeno blago, še preden ga je videl. Pravzaprav ga niti ni plačal sam, temveč je to storila kar Narodna banka, ki je obremenila kupčev tekoči račun v banki z zneskom fakture, ko je le-ta prispela v Narodno banko. Bilo bi nespametno trditi, da je bilo to takrat zgrešno, saj je imelo naše gospodarstvo od tega načina plačevanja vsestransko koristi: dolгови med podjetji so se sproti izravnavali, kupec ni mogel obremeniti svojega računa nad lastno zmogljivost in utrjevalo se je brezgotovinsko plačevanje.

Sprostitve trgovine in našega gospodarstva sploh je odpravila to uredbo, kakor marsikatero drugo. Podjetja so se oddahnili, češ končno se bo nihče več razpolagal z mojimi bančnim računom za plačila blaga, ki sem ga naročil, pa si ga je dobavitelj plačal, še preden sem mogel kaj reči o tem, ali ustreza to blago po količini, kakovosti, vzorcu in podobno mojemu naročilu. Torej podjetja so se oddahnili in zašla v drugo sikanost. Začela so zanemarjati plačila in njihovi dolгови drugim podjetjem-dobaviteljem so rasli... To velja posebno za trgovska podjetja, katerim se je menda čez noč zadelo, da je bolj rentabilno, če poslujejo v tujem denarju, namesto da delajo s kreditom, za katerega bi morali sicer plačevati seveda kar precej visoke obresti. Tako so se obrestni naprtili tovarnam in koncih. Neke tovarna v Litiji kreditira — hočeš nočeš — svojim kupcem leto in dan povprečno 250 milijonov dinarjev in plačuje za to 12 in pol milijona dinarjev obresti. Stevilne urgence zaradi plačila so pogosto bob ob steno, če se pa za teče podjetje-upnik po pomoči državnih arbitraž, da bi prišlo do svojega demarja, izgubi lahko — kveč. To se je tudi že zgodilo. Tiste klavzule na računih »plačljivo v 8 dneh po prejemu računa, sicer zaračunamo za mudne obrestne skoraj nihče ne vidi in očitno ne moti mirnega spanja nobenega odjemalca.

Rudno bogastvo Kosova in Metohije

O bogastvu Kosova in Metohije se je v prejšnjih letih malo vedelo. Bogastvo teh krajev smo začeli izkoriščati šele v novi Jugoslaviji. Po dosedanjih podatkih so na Kosmetu znatne količine premoga, svinca, cinka, kroma, azbesta in magnezita, domnevajo pa, da morajo biti tu ležišča še mnogih rud kot antimona, hiskuna in drugih. Mnoga nahajališča so zelo obsežna. Nahajališča svinca in cinka v Kosovu in Metohiji spadajo med najbogatejša nahajališča ne samo v naši državi, ampak celo v Evropi. Računajo, da odpade skoraj polovica vseh znanih količin svinčeno-cinkove rude v naši državi, ki znašajo 18 milijonov ton, na rudnik Trepcé. Z delom so začeli novi rudniki Ajvalija, Novo Brdo, Janjevo in drugi, rudniki Trepcé pa so bili razširjeni. Prav tako je bila razširjena topilnica svinca v Trepcé, ki spada v vrsto 10 največjih topilnic te vrste v svetu. S tem se je povečala proizvodnja za blizu 1500% tako da bo ta obrat sedaj proizvajal 60 do 70 ton rafiniranega svinca.

Na področju Kosova in Metohije je tudi pomembno bogastvo v premogu. Na Kosmetu polju je rudnik Kosovo, ki presega po količini premoga in debelini sloja naše največje premovalne bazene — Kreke, Kostolac in Kolubaro. Premogovina žila se razprostira na področju 350 kvadratnih metrov, in sicer v 10 km širokem in 35 km dolgem pasu. Celotne količine premoga v tem rudniku cenijo na dobrih 11 milijard ton. Nekateri strokovnjaki menijo, da so te količine celo večje. Če bi ta rudnik izkoriščali v takem obsegu, kakor ga izkoriščamo sedaj, potem bi ga lahko izkoriščali okrog 25.000 let. Toda čeprav bi proizvodnjo povečali deseterkrat, bi ta rudnik dajal premovalniški čisti, kot kateri

kov ter nato naročili potrebne število tablic. Posledice okupacije so namreč tudi v tem oziru zelo žalostne. Na najslabše je naša Primorska, ki je bila desettletja pod Italijo. Komaj za spoznanje je na boljšem Prekmurju. Tu so večinoma do danes ostale bele tablice s črnimi številkami brez krajevnih imen, ki jih je namestil madžarski okupator. Nekateri so si sicer po vojni sami naredili tablice in jih pritrtili poleg prejšnjih. Tako imamo na nekaterih hišah kar dve tablici, in to celo z različno številko. V štajerskih krajih najdemo vse polno nemških tablic. Sicer so ljudje nemška imena ob osvoboditvi prebarvali, vendar je dež barvo izpral in zopet je udarilo na dan nemško ime. S tem je še najboljše na Dolenjskem. Tu so ljudje na zahtevo predvojnih jugoslovanskih oblasti takoj v začetku vojne sneli tablice in jih spravili. Tako so jih lahko po vojni v večini primerov lahko spet porabili.

Dalje bo treba izmenjati tablice, ki so zarjavle, obtočene in nečitljive. Prav tako take, pri katerih so ljudje odrezali ime kraja, da bi ustregli okupatorjevi zahtevi. Kjer imamo na tablici dve imeni kraja, bo treba seveda obdržati samo eno ime ali pa razglasiti zaselek za samostojen kraj in mu dati lastno zaključno numeracijo. Poglavje zase pa so večje skupine hiš v okolici mest ali vseh krajev. V mnogih primerih so se namreč take skupine hiš zaradi novogradnje strnile z mestom, oziroma večjim krajem, zaradi česar jih je treba vključiti v mestne ulice in prenumerirati po večjem kraju. S tem se bo dosegla ime takih hišnih skupin kot samostojnega kraja opustilo in bo pač nekaj časa še živelo

25 let. Okrajna obrtna zbornica je od prejšnjega Združenja obrtnikov podedovala zgradbo, ki je bila zgrajena leta 1894. To stavbo je zob časa že tako zdelal, da je davno ni bila več za svoj namen. Po nekaj sejah je upravni odbor obrtne zbornice že lani prišel do sklepa, da postavi na temelje stare stavbe novo, oz. da dvigne staro poslopje in na

dalje v ljudstvu kot ime zasebka. In končno, v mestih, kjer se imena ulic včasih spreminjajo, bo najbolje, če se odločimo za sistem dvojnih tablic: Zgornji, večji del bo imel samo številko, spodnji, manjši pa ime ulice.

Obseg tega dela nam ponazorijo najbolj statistični podatki. Po teh imamo v Sloveniji komaj 36% takih tablic, ki so v redu, 34% jih je zasilnih, 12% je tujezičnih in 18% hiš je sploh brez tablic. Spričo tega bomo to delo najhitreje in najboljše opravili le tedaj, če bodo ljudje, posebno še lastniki hiš sodelovali in nudili občinskim ljudskim odborom vso potrebno pomoč.

J. Z.

V Murski Soboti bodo odprli

obrtniški dom - prvi po osvoboditvi

Zelja po lastnem obrtniškem domu ni samo želja murskosoboških obrtnikov, temveč tudi obrtnikov v drugih krajih naše ožje domovine. Marsikje so že resno začeli razmišljati, kako bi prišli do potrebnih sredstev, vendar niso bili obrtniki nikjer v Sloveniji tako odločni, kakor v Murski Soboti. To ni čudno: domu po lastnem obrtniškem željo so nosili v sebi celih 25 let.

Okrajna obrtna zbornica je od prejšnjega Združenja obrtnikov podedovala zgradbo, ki je bila zgrajena leta 1894. To stavbo je zob časa že tako zdelal, da je davno ni bila več za svoj namen. Po nekaj sejah je upravni odbor obrtne zbornice že lani prišel do sklepa, da postavi na temelje stare stavbe novo, oz. da dvigne staro poslopje in na

Počitniški tečaj naših vajencev

»To je vse naše delo, naša last. Vse to so izdelali naši delavci, naše tovarne. Vse si hočem še enkrat točno ogledati, saj nisem bila še nikoli na taki razstavi.« (Iz dnevnika vajenke iz Gor. Savinjske doline.)

Letos poleti se je zbralo v Mariboru na posebnih počitniških tečajih okrog 400 vajencev tekstilne, gradbene, živilske in elektromehanične stroke. Vodstvo tečajev je vse te mlade ljudi namestilo v 3 šolah in internatih: v I. gimnaziji, v Melju v prostorih »TAM« in v gimnaziji v Studencih.

V tečaju so se učili poleg strokovnanstva, strokovnega risanja in računstva tudi slovenske. Učenci so dosegli v po-

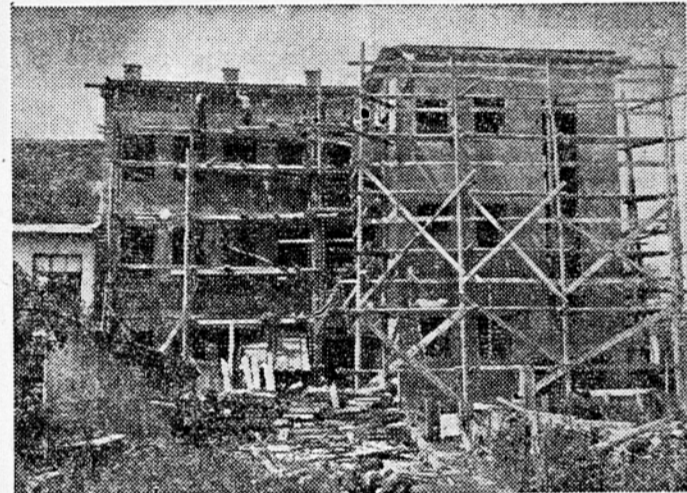
vpreču zelo dobre ocene. Stroko so poučevali najbolj priznani državni mojstri in poklicni strokovni učitelji ter učiteljice — večinoma dobri poznavalci obrtniške mladine in znani metodisti v nazornem prikazovanju strokovne teorije, splošne predmete pa strokovni učitelji — pedagogi. Niti v šoli niti v internatih ni bilo večjih disciplinskih prestopkov. Vedenje vajencev je bilo povsod dostojno, na kar je vplivalo sprtno

pedagoško vodstvo upravnikov in vzgojiteljev.

Čeprav je predpisoval učni načrt počitniških tečajev zelo obširno snov, ki so se je učili z veliko vztrajnostjo, se je mladina tudi kulturno in športno udeleževala. Tako so n. pr. v tečaju tekstilne in gradbene stroke na lastno pobudo priredili nogometno tekmo s tovariši iz Maribora. Njihov pevski, dramski in folklorni krožek je priredil za konec tečaja zaključno prireditev, ki je zelo uspela. Ob tej priložnosti je imel neki vajenec z Gorenjske nagovor, ki je pokazal, kako skrbno zasleduje naša obrtniška mladina dnevne politične dogodke in vsa vprašanja, ki se tičejo obrtniškega naraščanja, primerjajoč skrb skupnosti za današnjega vajenca z njegovim skoraj brezpravnim stanjem v stari kapitalistični Jugoslaviji. Posebej se je vodstvu tečaja zahvalil za časopise, ki so jih imeli na razpolago, in za obiske mnogih tovarn, delavnic, razstav, gledališč, mariborskega teatna in modne revije ter za poučni izlet na Pohorje na Dan vstaje. Ta izlet je bil vsem pravo doživetje.

V domu bo imela svoje prostore okrajna obrtna zbornica, sicer pa je v glavnem namenjen mlademu obrtniški naraščanju. Murskosoboški obrtniki namreč dobro vedo, da se jim ni treba bati za kakovostne obrtne mojstre, če bodo storili vse, kar morejo za vzgojo naraščanja. Tako bo v prvem nadstropju vajenska šola, v drugem

reči iz prejšnje pritrilne novo, moderno dvonadstropno stavbo. Ti sklepi so kmalu postali dejanja. V prvi polovici lanskega leta so izvolili 7-članski gradbeni odbor, ki je takoj začel pridno delati. V kratkem času je domači arhitekt tov. Novak izdelal načrte, nato pa so začeli z raziskovalnimi deli: potrebno je bilo namreč ugotoviti,

ali so temelji stare zgradbe sploh še uporabni. To raziskovanje je med prebivalstvom povzročilo razne zasmehljive govornice, kakor: glej na, zbornica išče novih vrelcev mineralne vode, morda celo nafto, vendar pridnih obrtnikov vse to ni moglo zadržati.

Za začetek je šlo s prostovoljnimi delom. Opravilo so ga v vrednosti 105.000 dinarjev. — Nato so začeli po vsem kraju prirezati razne prireditve in tako so prišli tudi do prvega denarja. Na pomoč je prišla obrtna nabavno-prodajna zadruga, ki je na svoji likvidacijski skupščini sklenila darovati za dom deleže članov v znesku 184 tisoč dinarjev. Tudi mestna obrtna podjetja so prispevala lep znesek, in sicer 100.000 din. Te zglede so posnemali še mnogi drugi. Prav posebno se murskosoboški obrtniki spominjajo velike moralne in materialne pomoči, ki jim jo je nudil — in to v najbolj kritičnem trenutku — bivši minister in predsednik takratnega komiteja vlade LR Slovenije za lokalno industrijo in obrt tovariš Tomo Brejc.

Neurje nad Jablanico in Konjcem

V noči na nedeljo je bilo nad Bosno in Hercegovino silovito neurje. Blizu Jablanice se je utrgal oblak; neurje, ki ga je spremljal močan dež, je nanosilo velike količine zemlje in kamenja na ceste in železniško progo. Nekoliko je poškodovano tudi gradbišče mladinske proge Jablanica—Konjic; vihar je odnesel nekaj barak in gradbene materiale.

Promet, ki je bil za nekaj ur prekinjen na progi Mostar—Sarajevo, je že vzpostavljen.

Veliko povpraševanje po kmetijskih strojih v mursko-soboški predaalni

V začetku avgusta je bila odprta v Murski Soboti prodajalna poljedelskih strojev. Trgovino so odprle štiri največje tovarne kmetijskih strojev in sicer: mariborska, zemska, osiješka ter novosadska. Kako koristno je bilo odpreti to trgovino, nam potrjujejo uspehi, ki jih je dosegla prodajalna v prvih tednih svojega poslovanja. Ker je bil omogočen nakupovalcem 40% do 60% popust, so uspehi še toliko večji.

Trgovina je prodala zadržugam in obrtnim kmetom strojev v vrednosti nad 2 milijona dinarjev. Stroje pa so kupovali kmetje največ zadnje tedne, kar je razumljivo: pospraviti je treba zadnje prideleke in opraviti jesensko setev.

Veliko zanimanje je zlasti za slamerneze na ročni in motorni pogon, ki jih kupujejo predvsem kmetje, medtem ko je med zadržugami za te stroje malo zanimanja. Kmetijske za-

druge kupujejo večinoma mlatilnice; najbrž zato, ker se z njimi največ zaslužijo. Premalo pa nabavljajo slamerneze, ki bi jih rabili kmetje letos zaradi suše še najbolj.

Osiješka tovarna je postregla kmetovalcem s sejalniki, po katerih je veliko povpraševanje. Trgovina bo lahko izpolnila vsa naročila v dveh mesecih. V prvih dneh je trgovina prodala 50 vprežnih plugov. Tudi po sejalnikih za trošenje umetnega gnojila je veliko povpraševanje.

Tovarna »Zadržug« iz Zemun na prodaja mlatilnice. Se večje povpraševanje pa je po strojih za drobljenje koruze, ki jih izdeluje ista tovarna. Državna posvetva in zadruga kupujejo zlasti večje stroje: hidravlične stikalnice, izruvače za krompir itd. Trgovina postreže kmetovalcem tudi z rezervnimi deli, ki jih kmetje potrebujejo za stare in nove stroje.

Jugoslovanski aero-transport (JAT) bo dobil najmodernejša potniška letala

Potniška letala Jugoslovanskega aero-transporta prelete sleherni dan okrog 5000 km in prevažajo potnike na progh, ki so za približno 1500 km daljše, kakor so bile lani. Naša država ima zaradi svoje lege izredno dobre pogoje za razširitev potniškega letalskega prometa in za vzpostavitev novih letalskih prog s tujnino. Ze danes je letalski promet v naši državi mnogo bolj razvit, kakor je bil pred vojno. Zaradi nadaljnjih možnosti povečanja prometa je v teku tudi modernizacija Jugoslovanskega aero-transporta.

Za prevoz potnikov na nekaterih progah, ki jih vzdržuje Jugoslovanski aero-transport bo imeli najmodernejša letala

tipa »Conveyr 340«. Ta ameriška potniška letala smatrajo po svetu za najboljša med vsemimi letali, ki vzdržujejo potniški letalski promet. Sedaj je v prometu okrog 240 letal te vrste. Z letali »Conveyr 340« se doslej še ni zgodila nobena letalska nesreča. Letalo »Conveyr 340« vozi s hitrostjo 400 km na uro in lahko leti brez pristanka 2000 km daleč. Letalo ima dva motorja, ki omogočata letenje tudi v višini okrog 6000 metrov. »Conveyr 340« ima prostora za največ 55 potnikov.

Doslej je Jugoslovanski aero-transport sklenil pogodbo za nabavo treh letal tega tipa, ki bodo prevzela prevoz potnikov verjetno v prvi polovici leta

1952 in bodo obratovala najbrž na nekaterih novih mednarodnih letalskih progah. Jugoslovanski aero-transport napoveduje otvoritev nove proge Beirut—Beograd—München—Pariz—London. Pričakujejo tudi otvoritev nove proge Bliznji Vzhod—London s pristankom v Beogradu. Spričo čedalje tesnejših trgovinskih stikov z Grčijo, Turčijo, Egiptom in drugimi državami Bliznjega Vzhoda bo nedvomno treba vzpostaviti z vsemi temi državami tudi stalne letalske proge.

Letala »Conveyr 340« bodo preletela progo Beograd—Pariz dve uri prej, kakor so jo preletela letala, s katerimi Jugoslovanski aero-transport zaskrat še vzdržuje zvezo s Parizom. Polet od Beograda do Carigrada bo trajal komaj dve uri,

